

Олександр Медко

БУТТЯ І ПОРОЖНЕЧА

НОТАТКИ ДО ВИСТАВИ

Запоріжжя
Дике Поле
2016

УДК 908(477.64)
ББК 63.3(4Укр-43п)я9
М42

Медко О. О.

М42 Буття і порожнеча: Нотатки до вистави. – Запоріжжя:
Дике Поле, 2016. – 120 с.

ISBN 978-617-7433-01-8

Книга запорізького поета Олександра Медка, який стрімко увірвався в сучасну українську літературу – непересічна подія для читача. Якщо його перша збірка «Хора» про війну на сході України – хроніки і роздуми свідка цих подій, то друга – глибинне філософське осмислення нашого з вами буття.

У поезії Олександра Медка час – головний герой, він – миттєвість і вічність, його іпостасі – від убивці до жертви, від вічного руху до вічного спокою. І зовсім несподівано – впадіння в порожнечу, в плин часу внутрішнього, який осягає безмежність.

Книга побудована як вистава з двох дій: перша – поезії самого автора, друга – переклади найближчих йому іншомовних поетів.

УДК 908(477.64)
ББК 63.3(4Укр-43п)я9

ISBN 978-617-7433-01-8

© Олександр Медко, 2016
© Дике Поле, оформлення, 2016

БУТТЯ І ПОРОЖНЕЧА

Нотатки до вистави

ЧАСТИНА ПЕРША

Чи промисел Божий, чи пастка,
для щільних енергій душі –
вітрильна могутня розв'язка
як вічний таємний рушій.

Я вже зрозумів, хто мисливець
у цім вересневім саду,
де осінь, де оси і сливи
і стежка, якою іду.

Так це парадиз* чи омана?
Сяйливе й непізнане щось...
Назустріч з роси і туману –
сліпий і безпомічний дощ.

*рай

Воно живе, воно шепоче
це сонмище простих речей,
і декламує, і пророчить
німою мовою ночей.

Потік з первісних, вічних смислів,
що просяться в мої слова,
як сон, він сам себе обчислив,
немов суцільність часова.

Мерехкотіння, що видніє
відбитками чужих думок:
то гасне, то поломеніє...
І купина горить, в ній Бог.

*Мисль – це процес, має назву –
надмірність...
Парменід*

А мислення – такий собі процес,
коли рухоме скупчення уявлень
раптово зупиняється (гальмо
звичайне – це зусилля волі
чи здивування від нерозуміння),
і виникає дивний збіг обставин,
що схожий на фізичний феномен.
Це називається інерцією тіла:
зненацька вся енергія процесу
спіткнулась, наштовхнулась на заваду,
і в русі виникає протидія,
неначе віддзеркалена подія,

підсилена сама собою хвиля
несе об'ємні образи й слова,
що нарікають, перетворюють в поняття
енергій згустки – привиди – геони,*
і їх тяжіння відкриває простір
в твоїй свідомості для образів всесвітніх,
що поруч з кожним, та незрозумілі.
Тому і мисль є явищем надмірним –
поєднання з думками деміурга,
як водень з киснем чи дощі з повітрям,
світобудови невагома плоть,
матерія незрозуміла – темна.

*Геон – концентрований згусток електромагнітного або гравітаційного випромінювання, який притягує інші маси.

Рідина, переміщення часу
і провал недобачених снів.
Рух і сила відсутньої маси
і не знайдених розумом слів.

Невагомості риб'ячі чари:
не нап'єшся – легка рідина.
Підсвідомості яв, чи примари –
річка часу немає дна.

Все впадає у рухлу пустелю
у нестримність, невпинність різку.
Божа хата – долівка і стеля,
поміж ними – замети піску.

І все. Наче в світло одягся,
чи одяг – то світло і є.
Вже чисте, як *tabula rasa*,*
земне розуміння моє.

І вже не відтворить Всевишній
печалі і щастя часи,
де вишні, криваві і ніжні,
чекають пришестя грози.

Такої, що тріснуло серце
і вимір новітніх хвилин
вже хвилями, згортками б'ється,
і піна злітає у плин...

Та хто ж тебе буде любити,
як я, коли час мій мине?
Світити й не засліпити...
Світає... Немає мене.

*табула раса (лат. *tabula rasa* – чиста дошка)

Од першої до крайньої зорі,
до тої, що у північ, наче голка.
У монохромнім сяйві озарінь,
в якому світло первородне – голе.

В проясненні, освітленні тугім,
в раптовім і миттевім осяванні*,
де час, і простір, й вічність – навздогін,
як щільності шари в нашаруванні.

Невивідне з пройдешнього життя –
нове світобудови розуміння.
Останнє і смертельне відкриття:
любов моя – осліплення й прозріння.

*про здогад, ідею і т. ін

На розі розуміння, на порозі
безвиході, де з вічністю злиття,
той, інший, світ прийняти я в не зможу,
а цей відходить, наче в забуття.

Вже перетворення стрімке – метаморфози,
і від химер тутешніх – переляк.
Мабуть, востаннє відчуваєш сльози
як сіль земну, а долю – наче шлях.

У вимірах, і ступенях свободи
невимовлених мислей обізвусь,
та, наче камінь, кинутий у води,
я сліпоти – не глибини – боюсь.

І щоб побачити будівлю одиноку,
її потрібно обійти по колу.
Все рухається: тіло, мозок, око,
відтворюючи дійсність – правду голу.

Цей розгляд, це ретельне споглядання
для давніх греків звався – нерухомість.
Якась антична дивина, чи даність:
буття незрушне, як людська свідомість.

І не шукай у відчаї спасіння,
над прірвою політ – від себе втеча.
Як мислиться прозоро в час прозріння
раптове розуміння – порожнеча...

Це – я, це – кров моя, а ось – безсмертне слово:
гармонії божественна спіраль.
Все від щедрот, від серця, бо спадкове –
і щільність плоті, і вселенська даль.

Все дав, щоб я почув, побачив і поринув
у пам'яті безмежну глибину,
у колективну підсвідомість плину,
в надмірність струму – думку потайну.

Це як червоні кров'яні тільця у крові –
від роду і народу похідні.
Не я міркую в океані мови,
а мова мислить океаном у мені.

ТРІЙЦЯ

Дерево, дім і гора – десь позаду.
Стіл дерев'яний, ніякого саду;
чаша стоїть з головою тельця,
дивляться двоє, як на Отця.
Тиша дзвенить, бо розмова безмовна,
чаша вина, наче крові, вже повна.
Жертвоприношення – щедра пора:
черепу – пагорб, лобу – гора.
Ангельські сукні: сині, як зливи,
в землю, і блискавки – лінії сили,
жезли божественні; невідворотна
милість і кара – сутність Господня.
Спокій прозорий, ні дії, ні руху –
світла з просвітленням тиха сполука.

Животворящий – зелений і димний
паростків буйних колір нестримний.
Клечання – свято єднання всіх квітів,
дихання трав, випромінення віття,
хвиль польових, що зриваються в Космос,
співу птахів, що звучить стоголосо.
Жито і небо, чаша і крила:
Духа Святого злотаві вітрила.
Дух наче злива: з тіла – у простір,
в очі до Бога – зеленню в росах,
сййвом приборканим – зеленню в хати
землю кохати, дітей колисати
золотом чистим, жовтневим покровом,
вогненним дивом – Божественним Словом!

«Дані Всевишнім вуста
в сяючий розум занури»*.
Мова без слів – образи стиглі, ясні.
Мова як мури (й водночас позбавлення мурів):
з світла дощі –
золотаві, безтямні, рясні.
Істинний зміст виявляє
ця сила, це рухання духу,
що невимовно і незбагнено
з'єднує нас
з тим невимовним: із мороком, з темінню руху,
з тим, що не має ще ні розуміння, ні назв.
Боже, спаси! Вже придивляється
чорним проваллям стежка до Тебе,

* Діонісій Ареопагіт Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης — один з отців християнської церкви (V-VI століття), автор «Corpus Areopagiticum» – трактату «Про божественні імена».

і несказанність – мова безмовна Твоя.
Нам німувати віки, аж до згорнення неба,
доки проникнення в сутність
вразить як блискавки трепіт – це я?
Боже, це – я: порожнеча, що вміщує Космос
і зустріч з Тобою;
жовтень пречистий і осінь прозору
оповиваю і розчиняю, як сни.
Дві чорні хмари – передування двобою.
Господи, от і зустрілись дві зливи
зі світла – злотаві, рясні.

Все виникає на час, а гине навіки...
Кожне життя очікує розпад і тління,
це так природно для мертвих: відкрити повіки,
зріти й не бачити (час – швидкоплинне творіння).

Це неприродно – живі виміряють хвилини
трибами* – міддю, чи сплавами хрому й заліза.
Треби – молитви-замови до Господа линуть.
В кроці до іншого виміру – часу завіса.

Наче туман, а за ним є галявина – вічність,
світло крізь листя – інтерференції диво.
Цугами хвилі – то вже мерехтить потойбічність,
поміж тобою і Богом – енергії палахкотливі.

*триб – шестірня (зубчасте колесо)

Коли в душі є змога спозирати
і бачити, що не доступне оку,
зливається вона з отим потоком,
першоджерельність, щоб в себе ввібрати.

І їй здається, те, чого шукала,
неначе вислизнуло, зникло, зблідло
з того злиття, як промені зі світла
зненацька – ось було і вже не стало.

Та це омана, бо розпізнавання
себе й Того, що в світ приносить диво,
прозоре у прозорім – неможливо.
В обіймах нерозривних – розставання.

Серпень п'є сузір'я Лева,
зорепад мигтить в повітрі,
і тяжкі від яблук віти
тягнуть до землі дерева.

Серпень – репаються дині,
бенкетують хижі оси.
Ще не осінь, ще не осінь,
бо дощі миттєві – сині.

Однина – це тло множини –
як самотність серед людства.
Дощ пройшов. Калюжі люстро
колихає квіт жоржини.

Світло зібране в покоси –
під кутом космічні трави.
Вимір згорнутий, як равлик,
і прозорість в центрі – осінь.

Час густішає, а простір
вже тонкий. Чорніють віти.
Потойбічний віє вітер...
Все так близько – все так просто!

Реальність* внутрішнього часу,
як течія річкових вод,
охопить повністю і зразу –
неволя прожитих свобод.

Тече й стоїть одночасово:
пройдешнє – прожите, і те,
без часу, вічне, наче совість,
таке болюче і просте.

Час – швидкоплинний і недвижний,
холодний, мовчазний, густий.
І в очі дивиться Всевишній
рікою, берегом пустим.

*дійсність (те, що насправді існує або існувало),
життя, ява, суще книжн.;

Перетин* – назва нашого буття.
Ось урвище – поміж душею й тілом,
ні-ні, вона не відлетіла,
реальна, не омани відбиття.

Холодний розтин – ось його кордон.
Навпіл – а я живий і цілий.
Так чий це задум? Бачиш, в смертнім
тілідусі безсмертної надійний схрон.

А там в душі – ой, брате, не питай.
У брижах** космос – коників сюрчання.
А вся душа і, справді, з вічних тайн –
прозора, наче Господа мовчання.

*перетин – 1. – щось розрізане,
2. – розгалуження шляхів, стежок,

**брижі – дрібні хвилі на злегка сколиханій поверхні води.

Так це і є безмежжя – пар землі
летить у простір ранку молодого,
переінакшення летючої імлі
в таке, що й не привидиться такого.

Щось на зразок солярисових* дій,
коли із підсвідомості, як з рани,
матерія несказаних надій
і отвори після цвяхів тригранних.

До часу променіє – не болить,
як невагомість у тяжінні – терпне.
Кінчається життя – коротка мить,
а далі – нескінченності безсмертя.

«Солярис» – роман С. Лема

Все поглинає безперервність,
як океан, що мислить Бога.
Вузли і виблиски поверхні,
а далі – в глибину дорога.

І густота, і щільність руху:
плав рідини, чи плин повітря,
затоплені зелені луки,
і раптом – безголосся вітру.

Речей, світів протяглий розчин,
зникає світла й тьми різниця.
Все ближче й ближче Божі очі.
Провалля. Отвори. Зіниці.

Видовище буденне: шар клітин
і струми поміж ними нелінійні –
це мисляча матерія, а втім,
скоріш, носій для пам'яті невідільний.

А думка – якась подія польова:
чи плугатар, чи хвиля, ґрунту повна,
неначебто все з'єднують слова,
та Все, що поміж ними – невимовне.

А Все – Єдине, неподільне, як
повітря, що насичене вітрами.
І щось белькоче жорнами вітряк,
хитаються й скриплять небесні брами.

Голос. Слово. Відчуття вини*.
Грудень. Скло калюж. Метаморфози.
Агрегатний стан речовини:
річка зупинилася – морози.

Неминучість. Розуміння змін.
Випадковість грається з судьбою.
Невимовність суті – навзамін,
порожнеча – дірка у гобойі.

Спів його – нервовість й забуття,
безсюжетна і печальна повість.
Холод. Від самотності – виття,
і порожня, як тяжіння, совість.

*вина (причетність кого-небудь до негативного вчинку або злочину)

Шестикутні восковані діри
в інший простір – гудіння комах.
Три свободи – польотний вимір:
повість махів у ста томах.

Щось таке: віражі і скрути,
морфологія квітки, пилок...
І ні якої тобі скрути,
хоч життя їх тримісячний строк.

А меди – то для іншого світу:
свято, вина, дубові столи.
Запашні, в білих квітах віти.
Сон блаженний. Гудіння бджоли.

Ніч дивиться з потьмарених глибин,
як з підсвідомості виходить їй назустріч
перебіг часу чи простіше – плин:
зірковий рух – небесний світоустрій.

І весь цей безмір, весь космічний струм
впадає в мене, наче небо в море,
в мій роздум, в простір голограмних дум,
як погляд у духовну сутність зору.

Сіяння і туманні відбиття
на мілководді молодого часу,
і грається на березі дитя* –
мій пращур і нащадок мій одразу.

*«Вічність – дитя, що грається...» Геракліт

Над Хортицею хор – мелодії порив:
спів цвіркунів і коників зелених*.
Собори звуків острів сотворив
попід пругким склепінням вечорів –
осяйних золотом, та вслід – червлених.
Минати час – як поринати в спів
чи входить у слово неписьменне,
в корогви літа – прапори вітрів:
у хвилі, в піну ковилових грив,
в минуле чи в майбутнє безіменне.
Співа Земля,** і коливань політ
сканує плоть й поля світобудови,
і горла чорних дір п'ють світлу мить,
і не наситяться – вона ж бринить
та повертається у коникову мову.
Храни Україну, Господи, храни,
як восени Покрови струм небесний,
цю благодать, неначе в жовтні – весни...
Вже зір духовний бачить – Божий Всесвіт
спирається на хортицький граніт.

* найчисельніші співучі комахи (*Tettigonia viridissima* і *tettigonia cantans*)

**Дослідження астрономів НАСА доводять, що електромагнітні коливання нашої планети в космосі, переведенні в звуковий діапазон, схожі на сюрчання коників.

CREDO QUIA ABSURDUM **ВІРЮЮ, ТОМУ ЩО БЕЗГЛУЗДО**

Все може бути істиною, все!
Це ява*, що стоїть перед очима,
твердиня віри, урвище пuste –
отчина,** видноколо за плечима.

Не підіймай її до вигадки небес,
не опускай в пекельну помсту прірви,
вітчизна – то такий собі процес,
в якому совість є критерій міри.

Вона в тобі, чи, може, ти у ній,
це все однаково – ти з нею ціле:
в одному просторі, в енергії одній,
в безсиллі і у вируванні сили.

Та навіть у страшні, скрутні часи
прийми її, разючі серце, болі.
Прости її, прошу тебе, прости,
як раб сліпий і як володар долі.

*Ява, яв – дійсність (те, що насправді існує або існувало), реальність, суще, життя.

**Отчина – 1. Урочисто Вітчизна, 2. Спадщина від батьків, батьківщина.

З неспинених ліній пустеля,
як скиглення стомлених псів.
Грузька і порожня постеля,
поверхня пройдешніх часів.
Пустеля подальшого віку:
по колу шугають вітри –
до неї ніколи не звикнеш,
та це ж таки – правила гри.
Вінчаються вічна погибель
й сліпий, немигаючий час,
і неба безформна глиба
вагою** на плечі до нас.
Це ми, сатаною гонимі...
Що далі? Похід череди* –
чужинці в чорноземну мнимість,
в завію вишневих садів?

*череда – зграя (група тварин, що тримаються разом).

** (сила, з якою тіло тисне внаслідок земного тяжіння)

Вікно у інший світ – сліпий багатокутник:
провалля чорне – прохідний квадрат*,
портрет Творця – як тайна – рух розкутий
й нічого більше – темінь без утрат.

Це Він – хороми мороку і вітру.
Наввипередки втілення встають –
захочеш – під вінець чи під чернечу митру –
бажання уможливлються в суть.

Від помислів вирує рух матерій –
з енергій мислі творяться світи.
Холодний розсуд і жага істерик
близьких й далеких, от і вийшов – ти.

*ранні авраамічні архітектурні форми, багаті будівлями з квадратною площиною дахів (чорні квадрати), що стилістично постійно мають нагадувати про незначущість Царства перед Царством.

Беззахисна моя душа – останнє, крайнє коло,
рятує й боронить мене од нечесті і смут:
неначе Вієві війська, чи то вогонь монгола
залазять в розмисли її, щоб спалювати суть.

І нікуди од них втекти – від орд і від мамони,
від імператорських потуг і благ нових світів.
Осанна – здравиці й респект* з печерського амвону,
це – горлорізу кличуть там підмогу всіх святих.

Та вам не знищити народ, бо ж – Україна в серці,
і з нею, в паростях нових, нащадки проростуть,
відродять мову й молитви і Божий струм у персах,
й осяйну, наче літній дощ, свою духовну суть.

*респект – повага (почуття, яке ґрунтується на визнанні заслуг).

*Орю свій переліг – убогу ниву!
Та сію слово. Добрі жнива
Колись-то будуть.
Т. Г. Шевченко*

«Жнива багато, а женців замало*».
Як сяєво впускати в темний дім?
У клубовиннях, в гронах – грізний дим:
плоди небес, що тиш в собі тримали
та виплеснули громом і вогнем
серед полів, серпневим синім днем.

Он – давній грек, походження дослідник,
на Логосі** спинив свій чистий зір –
й немає Логосу, лише інстинктів звір
думки шматує, наче оси літо.
І всі досягнення античного ума –
вино, і – з діркою всередині – сума.

*«Жнива багато, а женців замало». (Мф. 9, 37)

**першооснова всього суцього, універсальний закон розвитку світобудови.

Кудись йдемо! Степів умовна площа:
десь там були Гілея і Хирон,
та поміж виноградних сивих грон
повітря без історії – порожнє.
Чи їхня то, чи наша то – розплата?
Жнива багато – і без стріхи хата.

Та, може, Господь допоможе,
хоча недоречно, бо з чвар,
до єдності неспроможні,
ми всі – шанувальники чар.

Нам розлад і розбрат як щастя,
образи – міцні двигуни,
забутої єдності частки,
нащадки огуди й вини.

Ненавість все вища і вища,
і родичі вже як чужі...
Та кажуть, на попелищі
нечувані врожаї.

Нова земля й новітні небеса,
реалії без миготіння часу,
як спрага й дощ, орало і коса,
плоди і квіти, смерть й життя одразу.

Нові часи – тривалість без років,
єднання проміжків, що зветься вічність.
На відстані засмаглої руки,
як Мебіуса стрічка – потойбічність.

Небесне місто – синє й золоте,
квітують соняхи. Чекання суті.
З чого сміється дитячко оте,
напередодні вже Страшного суду?

Бог усамітнився. Німує самота –
в себе занурився, в свої прості печалі.
В мовчанні деміургові вуста,
галактики, як діти, замовчали.

Від світу втеча, від проміння хвиль
до Себе, в непроявлене – предвічне,
неначе в пам'ять осені – ковил,
чи в спогад – дороге тобі обличчя.

До Себе, в центр – середину злиття
з світобудовою, до перших днів Творіння,
в космічне невагоме небуття –
у до-тяжіння, чи у до-паріння.

Сьогодні є теорія як гра
«Всього», від розрахунків – строга,
зіяє там у Всесвіті діра –
самотність Бога.

Є дивна точка біфуркації* –
розділення на два стовпи,
просто, як дерево акації,
чи два шляхи в одній судьбі.

Йду обома, хоча і бачиться
лише єдина, вірна путь –
квітуха в небесах – акація,
та смерть і розпад – поруч йдуть.

*Біфуркація – точка роздвоєння на графіку.

Тож буде царствіє Твоє, а царство –
воно вже є, жорстоке і брудне:
раби, холопи, виродки з дворянства;
жовто-блакитне, чорне і руде.

Тож буде Дух, а поки – речовинність:
метал погордливий і слава покупна,
провина й бунт, покора і повинність –
гріху водойма, що не має дна.

Нам сповіді пронизливі писати,
щоб дихання спинялось, як від астм...
Ми ж роздаєм про зрілість атестати
й видаємо злотаві книги царств.

Боже, що коїться? Боже, спаси!
Наче останні вселенські часи.

Все на продаж, стрімке божевілля –
воля без Бога – безмежне дозвілля.

Вольному – воля, продажному – продаж,
стаду – колючий паркан – огорожа.

Хто переможе? Чия це порода?
Злато вимірює ступінь свободи.

Зради і помсти кричуще повітря,
купольне скло і свиняче корито.

Боже, та де ж Твоє право карати?
Жити як ґрати – у владу, й за ґрати.

Це неможливо – квітує руїна.
Вольна, як смерть, підневільна країна.

Ми всі блаженні, бо ганьба – наш дім:
засмучені і спрагли кисню правди.
Від згарища достоїнства цей дим,
і урвища від братолюбних «градів».

Блаженні ми, бо вигнані з землі
ім'я якої – Честь й Самоповага.
Химери хороводять ув імлі,
розколини в душі – духовна спрага.

Убогі духом, по-гра-бо-ва-ні,
Принижені, як жертвенні тварини...
Підкоренні і вольні – бунтівні:
творці й творіння слави України.

Ні, не вмерла, не вмерла ще,
хоча смерть підступає зі сходу.
Кладовище під вітром й дощем –
місце гідності для народу.

Кожен раз умовляти себе –
є ще подих, і – тіло гаряче.
Вперта віра й натхнення сліпе –
переселення духу неначе.

Перемоги? Все – болі і щем.
Прірва поруч, і в серці так пусто*...
Ні, не вмерла, не вмерла іще,
свято вірую, бо... безглуздо.

* (без сподіваних наслідків)

ВІРШІ ПРО ПОЕЗІЮ

Перший сніг, мов справжній дух,
тче матерію з повітря,
білим подихом повитий
позначає, креслить рух.

Як проявлення судьби
і її синонімії,
віти у дерев німіють,
закарбовані в скарби.

Перетворення стрімке
пустоти в матеріальне:
вертикальне – віртуальне
креслення небес струнке.

Свято дива на землі,
бо відмінено тяжіння –
вікових дерев кружіння,
в білому, серед імлі.

Доказ факту – дивна річ,
що відносність є первісна.
Плин небес й землі – співвісний,
і летять дерева в ніч.

В галактичну темноту
з стовбурів – рослинне мрево.
В сніговій, пургу – дерева,
невидимі на лету.

Білі в білому. Полон.
Простір в часі розчинився,
невагомістю наснився.
Повінь часу – оболонь.

Є послідовне бачення речей:
ліворуч чи праворуч напрям ока,
уважність і прискіпливість очей,
і – черга образів поодиноких.

Та є інакше світу сприйняття,
коли одразу всю Світобудову
твое будує прозорливе слово,
і людство розуміє відкриття.

Неначе це вони, точніше, кожен з них
співавтор всеприсутності як стану:
учасник таїнства – наближення до сану
Творця світів – космічних і земних.

Крок за кроком, рік за роком –
буде сума кроків тих:
час розтягнутий широко –
віднімання з нас самих.
Сприйняття логічних істин –
пізнання основ життя,
тайна коду, скритність змісту –
сходишки у небуття.
Ну, а звідти око бачить
цілісну картину дій:
каталог розлук-побачень,
злетів, розпачу, надій.
Відти час не є логічність –
уявляєш сам собі
алгоритм, в якому вічність –
ночі гадана величність,
у швидкій, як біг, добі.

Якщо іти, то звісно, до кінця.
Свідомість, наче внутрішнє зусилля.
Напруження і впевненість Творця
охоплює тебе, неначе хвиля.
Поезія – просвітлення, жура,
занурення в глибини чи ловитва
густого світла біля Царських* врат?
Граничне** щось... Молитва.

*«Царські врата» або «Святі врата» – центральні двостулкові двері іконостаса.

**найбільше (максимально можливий вияв інтенсивності якоїсь ознаки), останнє (яке не можна далі переносити – із сл. термін, строк, час і т. ін.),

БУТТЯ І ПОРОЖНЕЧА

Нотатки до вистави

ЧАСТИНА ДРУГА

Ксенофан Колофонський
(грец. Ξενοφάνης) (570 — 470 до н. е.) —
давньогрецький мандрівний поет і філософ.

СІМПОСІЙ*

Свято сьогодні – сімпосій: підлога у променях сяє,
в глиняних скіфосах світиться радісний день.
Хтось покладає вінки: квіти обплетені миртом;
струмінь пахучих олій заповнює простір навкруг.
Є й особливе вино – солодке з квітковим зітханням,
в глиняних амфорах – щільність пройдешніх часів.
Ладан священний здіймається димом у звивах,
посуд спітнів – в нім прозора й холодна вода.
Ось золотаві, духмяні хліби, ще гарячі, бо з печі
он – ваговиті сири і текучі меди на столі.
В квітах й вінках мармуровий жертovníк – він в
центрі.

*Сімпосій (давньогрецьке συμπόσιον симпозіон від давньогрецького συμπίνειν симпінейн — пити разом) — ритуалізований бенкет у стародавній Греції.

Співи і танці. Багатоголосні хори.
Радість вирує – тому і шануємо Бога,
славимо словом і трепетним рухом сердець.
Ці узливання в ім'я справедливої сили:
правдою жити – спідручніше, в тім і резон.
Всім нам дозволено – (гріх і талан простосердя)
випити стільки, щоб додому дійти без слуги.
Я посміхаюсь, хвалю вже сп'янілого друга
за доброчесність і праведні мислі його.
П'яні розмови про війни Титанів – то зайве,
і недоречні всі вигадки давніх, кривавих часів:
чвари й усобиці збуджують дикість у людях.
Наша розмова, як осінь первісна, прозора.

Варіація (глоса) на поему ПАРМЕНІДА

*«Περὶ φύσεως»
«Про Природу»*

Фабула прологу поеми Парменіда* приблизно така: один знаючий муж мчить на колісниці по Всесвіту і під керівництвом Геліад (дочок Сонця) потрапляє до воріт шляхів Дня і Ночі, де богиня правди Діке після умовлянь Геліад відчиняє ворота і подорожній, якого вітає богиня, отримує від неї настанови, які шляхи пізнання є єдино можливими.

*Парменід Елейський (грец. Παρμενίδης; 540 — 480 р. до н. е.) — давньогрецький філософ; вважається творцем онтології. Вперше чітко розділив два різні поняття — істину та суб'єктивні погляди і думки.

... Скажу тобі: для смертних, може, й вперше:
є два путі дослідження буття –
охоплення умом світобудови,
реальної, як простір: день і ніч .
Шлях істини – шляхетний пошук смислів
в тім, що живе, що єсть і буде в світі
й шлях вимислу – того, чого немає,
чужої думки, тих, для кого бути
і не бути є теж саме. Безпомічні,
сліпі і недолугі, що йдуть шляхом назаднім.
Вже потім, небуття як порожнеча
охопить вас – вмістилище прозоре,
де зміст відсутній, (наче вибух,
що спалює повітря) – бездиханно
речовинність залишає вас –
і грає протяг – пустощі* суцільні –
розваги смерті – зливи порожнечі –
очікування на оману – те, що не існує
дарує вам свої примари...
Ти не можеш знати те, що не існує.

* пустощі мн. (вчинок, вчинки для розваги, веселощів), ба-
лощі мн, пустота заст.

Бо ніколи не змусить нас прийняти
те, чого немає, те, що є.
Відверни від цього шляху мисль свою
і звичку, що інерцією тягне:
побачити, почути, скуштувати
(в захопленні убраннями новими
і розкішшю) все те, що не існує.
Поголоски-перегуди юрби
тебе вже прирікають на поразки,
і на болючі сумніви нічні.
Єдина залишається дорога,
в людському розумінні слово – «Єсть»,
це форма часу, створена від – бути.
А те, що ненароджене, – нетлінне,
не підлягає розпаду на друзки,
бо цілокупне, майже досконале –
зупинена миттєвість, що зникає і виринає
цілим світом, – все й відразу.
З чого вона – недвижна безперервність
й нествореність? І звідки?

З того, чого немає? Нерозумно
і неприпустимо так мислити,
бо неіснування не буває. Реальне все:
недійсність – хворобливе уявлення ума.
З нічого не народиться буття,
отож, воно завжди або ніколи.
Упевненість уперта
народжує безмежну достовірність
і Правда наглядає як суддя
за позовом обізнаних сторін.
Бути, чи не бути? Ось позивачі.
Для природи бути не обов'язково
в свідомості сприятливого людства,
і охопити нескінченний Всесвіт
не здатен смертний розум. Що було
і стало, то не рівня тому, що буде.
Непритомність заковує
суцільне середовище й розподіл
ступенів свободи, така собі
статичних сил забава.

Чи присудок, чи підмет – предикати,**
дієслова буття, уявлення про суще,
кордонами оточують цей всесвіт,
великий океан на ймення мисль,
а мислення – глибин прозорий струмінь.
Судьба, неначе якір під водою,
уява про буття і небуття,
народження, згасання, колір, звук
утримує для нас, щоб ми назвали
словами те, що глибше за слова.

Бруньки і порох. Розпади і скрутки.
Неначе дивишся в скляну магічну кулю,
де чергування чистих кольорів,
метаморфоза мли у сяйне диво.
Бути чи не бути, реальність, дійсність
у щільності божественних субстанцій
у рівновазі пошугу й тяжіння?
Однаковий все має склад і сутність.
Світобудова розуму, як сфера,
виблискує, і центр її повсюди.

**предикат (лат. Praedicatorum — сказане) в логіці і лінгвістиці — присудок судження, те, що висловлюється (стверджується або заперечується) про суб'єкта.

Закінчую про істину розмову.
Дослухайся віршів моїх омани:
вивчай у смертних погляди й думки
і створені уявою дві форми –
одна ж, як мудрування – помилкова.
Дві протилежності – божественний вогонь,
як благодатне полум'я ефірне,
тотожне м'якості і легкості летючій
і темна, грандіозна постать Ночі.
Не зазирає у потойбічне, бо жахнешся.

Вільям Шекспір

(1654–1616)

МОНОЛОГ ГАМЛЕТА

То ж бути чи не бути? В тім питання.

Достоїнство і гордість перш за все?

Так це – коритись випадку і долі

стрілі крилатій, каменю пращі

чи, як бунтар, повстати проти моря

нещастя і суму.

Зло перемогти у боротьбі?

Загинути, заснути

у вимірі, де праведність, як помста?

Хай простір сну зупинить серця біль,

бо муки – зміст,

літопис існування плоти.

Кінця такого зичив би я другу –

блаженний перехід у вир бажань!

Загинути. Зануритись у сни.

Та ось у чому перешкода розумінню:

чи це, можливо, прах, що бачить сни,

коли вузли суєт розв'язані земні?

Ця думка стримує – вона причина,
що змушує крізь біль перетерпіти
знуцання і усміхнене презирство
усього світу:

утиски верхів і підлість суддів,
апломб всіх можновладців,
дужих кривди і байдужість
до світлого, несмілого кохання.
Якби я над собою був суддею,
сталеве лезо розімкнуло б час,
і хто б терпів отой тягар життєвий,
нічні страхіття і тяжіння зла,
якщо б ми знали, що з країни смерті
хтось повернувся, хтось один побачив
сіяння мороку – Божественного сяйва,
що вміщує в собі вселенську вічність.
Здоровий глузд з нас робить легкодухів,
а совість прирікає на вагання.

Минає
свобода волі. Вже безповоротно
величні наміри і подуми високі,
неначе струм гнучкої течії,
зникають. Дія закінчилась!
Але тихіш. Офеліє, згадай
і пом'яни мої гріхи в молитвах.

Джон Донн
(1572 – 1631)

Прощання, що забороняє сум

Той, що на смертному одрі
благає душу, щоб злетіла.
– Вже вмер? Напошепки одні,
– Ні, – кажуть інші, – Тепле тіло.

З'єднаємось, кохана, в час,
Коли прозоре смерті диво
Обійме й приголубить нас:
Душа з душею – воедино.

Потужні сили надр земних
звіриний жах із серця тягнуть.
У дріж небес ввійдемо ми,
де сходяться світи і тануть.

Чуттєвість плоті, в тім і суть,
все може виміряти тілом:
собою лиш тебе збагнуть,
як вітер вигнуте вітрило.

А тут – нема тілесних нас:
перетікають наші душі
одна у іншу, наче час,
що рухається непорушно.

І сутність наша променить:
я – відбиття, а ти – сіяння,
розплющене в злотаву нить,
як виднокрай мого кохання.

Ми, наче циркуля танок:
у центрі ніжка – нерухома,
та рухається заодно
з тією, що малює коло.

О, креслення небес і дна,
де душі в іншій вимір грають.
Душа схиляється, жада
ту, що шукає, прагне краю.

Закінчив шлях я в точці тій,
де мій початок виникає.
Світобудови центр, то – ти,
я ж – обрій твій, що нас змикає.

Франческо Петрарка
(1304 – 1374)

Сонет СССІ (301)

Valle che de' lamenti miei se' piena...

Ріка вже піднялась і вийшла з берегів:
від сліз і суму почорніли води,
над ними скрутки – голоси природи,
й печалі голосні – вітри нічні, тугі.

Обпалює легені кисень гроз пройдешніх
й запаморока нинішньої влади
богів, що з пантеону лжі і зради,
а я їм вірив. Пагорби фортечні

перетворились в брами прохідні,
у непорушному вже відчуваю рух я
і темінь ночі в сяючому дні.

Краса і честь твоя у царстві духу,
з тобою зустріч – це занурення у сни.
Ріка впадає в океан розлуки...

Сонет CCCXI (311)

Quel rosignol che sì soave piagne...

Вже соловей самотній рідних кличе,
небесний попіл наче стигла криця
над ним. Ніч і її обличчя
холодне – прірва у зіницях.

І струмінь зору в прірву ока лине,
й земля приймає вир в свої глибини:
в крихкий чорнозем чи у грузлу глину,
в колиску і могилу – все єдино

зіходить смерть і розчиняє подих
миттєвостей. І зорі чорні
виказують безтямний подив

тріумфу смерті силам непоборним,
що обіймають рабство і свободу,
буденне і чарівне – неповторне.

Сонет LXI (61)

Benedetto sia'l giorno e'l mese e l'anno

Благословен той день, той місяць, рік,
планета, плину швидкоплинність.
О, Господи, спасибі! Ми зустрілись
і час нестримний припинив свій біг.

Серця в провалля іншого буття:
у вимір злету, в сонний жах падіння,
в блаженство. Світло й тьмяні тіні
на віях креслять свято забуття.

Кохана, хай живе твоє ім'я –
вічнозелене листя й ніжний вітер,*
надлам і біль нестерпний солов'я,

все, що мені болить на цьому світі,
все, що вмістив в свою свідомість я
і не вмістив – не зміг, не встиг прожити.

*Лаура – лавр, вічнозелена рослина,
якою вінчають переможців.

Сонет СССХІХ (319)

I di miei più leggier che nessun cervo...

Промчали дні мої, як олені нестримні:
я згадую вологі темні очі
і ковзання проміння серед ночі,
і тіні довгі під кутом – швидкі і зимні.

Як промельки – рух хворобливий часу,
освітлення різке, немов рубіж останній...
Ти – вже земля – мала планети частка
і над тобою – Місяць на зростання.

Це як пронизливе невидиме тяжіння –
в красі твоїй, в тобі моя потреба.
Плач-пісня, прославляння і тужіння,

як полум'я свічі – молитва-треба,
зірок і хмар тремтіння і кружіння...
Душа безсмертна і тому Ти – небо.

Сонет CCCLXIV 364

Tenemmi Amor anni ventuno ardendo...

До вогнища, щоб стати попелищем,
мій шлях, моя розплата щира.
За всі гріхи: за хтивість і зневіру
єдиний вірний вирок – кара вища.

Тенета пристрастей – моє вбрання, мій одяг.
Як скинути, як обійняти волю?
Йду по життю: навколо дике поле,
в обличчя вітер – скиглить гострий протяг.

Навіщо жив? На що розтратив дні я ?
Мій шлях, неначе змії підступний.
Тобі мольба, та чую сам, що вию

з темниці страсті, – Боже, я наступний.
Палають мури – Твій вогненний вияв,
пекельне сяйво. Крок один до суті.

СССXXXII (332) сестина

Mia benigna fortuna e 'l viver lieto...

Талан щасливий мій, цей простір благодаті:
злотаві дні, прозорі, чорні ночі,
натхнення подих і солодкість ладу
моїх віршів і співанок тосканських
раптово перетворюються в сльози,
і я жадаю, як спасіння, смерті.

Жорсткій і невблаганній вічній смерті
я мовлю: відібрав, відняв блаженство,
ти, все життя моє печаллю настояла,
і дні мої гіркі; смутні – солоні ночі,
і дихання вже не народить пісню,
бо сум нестерпний поглинає ніжність.

Куди поділись гармонійні ноти?
Разючість – смерті тихої принада.
Не виникають пристрасні рулади,
не перехоплюється подих від кохання.
Печаль моя наповнена німими,
порожніми, як протяги, словами.

Як мріялось, кохання колосилось
і – аж до сліз, неначе дріж травнева:
небесна злива, досконалість ладу,
а зараз – розчиняються в скорботі.
холодний смуток і журба убога,
мелодії, що морять і вбивають.

Пісні мої – кохання переливи:
прозорість зникла, сліпота настала,
облуда зору – спокій і мовчання,
насправді – тихе скиглення собаче.
Позбав мене втоми, матір-Смерть,
урви безсонні, безкінечні ночі.

Я вже почув нові пісні незвичні:
неначе колискової будова,
проникливо її співає Смерть
і колисає в люльці, як дитину,
любов мою тихенько присипає
і огортає сяєвом – блаженством.

І з невагомості, величчя благодаті
подвійний біль – нездатність у житті
побачити кохану і поринуть
в її печалі, і її любов до мене –
незмога поєднання наших душ.
Тож смерть моя – протиотрута Смерті.

Тілесна смерть, як вхід у вічність Смерті,
проникнення в незриме існування,
у потойчасся, де немає сліз,
де дощ нічний і зорепад, і – ніжність.
З просвітлення я ткав нематер'яльну
матерію піднесеного строю.

Коли знайду я в слові твердь духовну,
то вибору любов свою у Смерті,
так Еврідіку врятував Орфей.
І ніч настане, зорі і блаженство.
Якщо ж програю, прийме порожнеча
мене і зір мій, і солоні сльози.

Мої молитви, пристрасні прохання
вже стільки літ без відголосу линуць
у порожнину і безмежжя ночі.
Прошу тебе, всесильна матір-Смерть,
звільни мене від втоми, дай блаженство
побачення у просторі любові.

О, вознеси мої слова до Бога,
де невідомі лють, злоба і сльози,
кохана там відчує суголося –
любов мою, цю розповідь безмовну
енергії, що Смерть перевертає
і розділяє в дні і темні ночі.

І, ви, посвячені у таїнство безмежжя
і вибухову щільність, густість Слова,
допоможіть, зовіть до мене Смерть –
спокійну бухту, де шторми зникають,
й прозоре небо у прозорім морі,
де хвиля горя ноги обіймає

неначе радість, тиха, безтурботна.
Все прийме в лоно глибина дрімотна,
о, милостива й милосердна матір-Смерть.

Хорхе Луїс Борхес (Jorge Luis Borges)
(1899 — 1986)

ТАЙНОПИС

Безмовно – доброзичний, жовтий Місяць
(ну, майже, за Вергілієм) з тобою,
як в ту, що зникла в мороку часів,
миттевість, в ту коли зрадливим оком
нарешті ти знайшов його назавжди
в саду, чи у дворі, де тло зотліло.
Навік? Я знаю, буде день незвичний
і голос чийсь мені промовить явно:
«Ти більше не подивишся на Місяць .
Вже вичерпано час – його хвилини
відміряні рахівником – таланом.
Новітній відлік. В цілім світі вікна
розчахни й побачиш морок – Місяця немає».
Так і живімо: знахідки й утрати
супутника коханців всіх часів.
Вдивляйся пильно, бо щораз – востаннє.

СОТВОРИТЕЛЬ

Ми всі – твоя бистринь і струмись, Геракліте.
Ми – час, його незримий плин, перебіг
відносить левів і гірські хребти,
таємну ніжність, попіл щастя,
уперті безстрокові сподівання,
якісь просторі, неокраї назви царств,
гекзаметри Іонії і Рима,
смеркання моря і тріумф зорі,
сон, майбуття, солодкість смерті,
погруддя, зброю, зброю і полки,
орла і решку – Янусову двійню,
фігури з бивнів в тілі шахівниці
і креслення меандрових подій,
брудна й поспішна п'ятірня Макбета,
спроможна кров'ю море затопити,
годинникова праця – біг у морок,
і люстро в люстро – тобто око в оці:
одне у одним, й знов – одне у одним,

гравюри, літери величні, бо готичні,
шматочок сірки в шафі для одержі,
безмовні дзвони чорного безсоння,
світанки, присмерки, весняні луни,
пісок, намул, лишайники і сни.
Я – всі ці тіні, я – актор обставин,
ім'я ж дає їм пристаріла тоскність.
З їх допомогою сліпий, напіврозбитий,
я все карбую досконалий вірш,
щоб (як написано у заповіті) знайти спасіння.

СОН

Ніч доручає сплячим дивну річ:
розплести всі зв'язки земних сполучень,
подальші розгалуження ума,
логічні дії – наслідки й причини,
що тонуть у бездоннім нурті часу.
Бажає ніч, щоб ти за ніч забув
себе, своє походження і предків,
сльозу солону, будь-які слова,
все, що тобі обчислює свідомість,
умовність, наче точку геометрів,
пряму, поверхню, піраміду, куб,
циліндр і сферу, океан і хвилі,
подушку під щокою, простирадло,
імперії, їх цезарів, Шекспіра.
І – головне, як непосильну працю, – своє кохання.
Як дивно: ця трояндова цятина
стирає космос і громадить хаос.

Зінаїда Міркіна

Коли б ми додивились до кінця
прискіпливу миттєвість оком гострим,
то зупинився б час, розкрився простір,
і вічне світло не зійшло б з лиця.

Коли б в якийсь би закуток землі
наш зір проник до сутностей небесних,
мерці б перетворились на воскреслих,
і не вмирати зовсім ми б змогли.

Вже Дух зібратись до кінця велить.
Ще мить – і одкровення нам засяє.
Одне зусилля... Ні, не вистачає...
І – здіблюється черга зі століть.

Космічні терези. Дві шальки бачу я,
що з рівноваги зрушити готові.
Там на одній лежить душа моя,
на іншій – океан світобудови.

Яка потрібна віра і яка
небесна тиша і сіяння блага,
щоб витримала впевнена рука
цю силу – непосильну рівновагу.

З Осипа Мандельштама (1891 – 1938)

Безсоння. Ніч. Гомер. Вітрильна плоть туга.
Перелік кораблів, як вірш, читаю вголос:
Цей журавлиний клин мчить в просторовий полог,
В завісу вічності, де пам'ять, як шуга.

У вирій кораблі – до кращих берегів
Крізь хвилі і пісні, погибельні, сирени.
Що вам, ахейці, успіх без снаги,
Що Троя без прекрасної Єлени?

І море, і Гомер – все рух і плин любові.
Кому скоритися? І вже Гомер німий.
І шурхотіння каменів у млі.
І перегуди в океанській мові.

Сестри – тяжкість і ніжність, однакові ваші прикмети.
Медяниці та оси з троянди висмоктують суть.
Помирає людина й пісок вичахає в заметах,
І вчорашнє світило на зношених ношах несуть.

Стільники тяжкотілі і лагідні сіті.
Легше камінь підняти, ніж згадка про ніжність оту!
Є у мене єдина турбота на цілому світі:
Позбутися часу – забути його ваготу.

Наче воду, ковтаю я це безпросвітне повітря.
Час поорано плугом, й троянда землею була.
У повільному вирі трояндові віти і квіти,
Квіти тяжкість і ніжність в подвійні вінки заплела.

Ніколи ваш не був. І вам я не сучасник.
Ні, не мені почесне це звання.
А той, на мене схожий, згине вчасно.
То – інший, то – не я, кажу, не я.
Два сонні яблука, два – у владики-віку
І глиняний прекрасний рот.
Як блудний син, він, скорений і дикий,
вмирати прийде, тихий від скорбот.
Я з віком підіймав запалені повіки –
Два сонні яблука – у височінь.
Мені порогами гриміли ріки
І сповідались про громадський вчин.
Сто років поспіль ліжка крижаніло:
Легка, похідна, фронтова постіль,
І глиняне виструнчувалось тіло –
Вік бунтарів вже витрачав свій хміль.
Серед рипучого походу світового
Легке й хитливе ліжка піклувань.
Немає іншого годинника у Бога –
Лиш в цьому часі місце вікувань.
В кімнаті затишній, в наметі, чи в палаті
Вмирає вік. Наступного вже дня
Два мляві яблука на рогових облатках
У полум'ях, у перистих вогнях.

Октави*(вірші про пізнання)*

1

Люблю я появу тканини,
Коли після вдихів кількох
Приходить спасіння людині,
Як вилитий переполох...

І дугами гонок вітрильних
Зелені встають відбиття,
І простір всесильний і вільний –
Незнаюче люлі дитя.

2

Люблю я появу тканини,
Коли після спазмів різких
Несе порятунок людині
Живий випрямляючий вдих.

І так мені солодко й тяжко
В наближенні подихів тих,
І раптом – вітрильна розтяжка
Звучить в бурмотіннях моїх.

3

Комаха – Аллаха вітрянка,
В розрізанім савані плоть,
Серпневої смерті коханка,
Нічної жаги приворот.

У вусах-колоссі – кусава,
По брови втонула в бурнус.
Розгорнутий прапором саван,
Склади свої крила – боюсь!

4

Придаток шостого таємного чуття,
Як тім'яне, незряче третє око,
Морської мушлі звукове життя:
Накати хвиль, повітряні потоки.

Недосяжне поруч, зовсім близько –
Та не розгледіти, як не гадай,
Бо вже у руку вкладена записка,
І ти не гайся – враз відповідай.

5

Здолавши міць упертої природи,
Твердоблаkitний зір шукає в ній закон.
В земній корі юродствують породи,
І наче стогін, груди рве вогонь.

І тягнеться творіння, ваді вірне,
Як шлях, літами зігнутий у ріг,
Щоб з'ясувати внутрішню надмірність,
Шатра заставу і небес поріг.

6

І знищивши спійманий начерк,
Старанно тримаєш в умі
Період без прикрих позначок,
Первинний у внутрішній тьмі.
Своєї свідомості сферу
Собою він рухає. Весь
Зажмурився, та до паперу,
Як маківці до небес.

7

І Шуберт на воді і Моцарт в щебетанні,
І Гете молодий висвистує в імлі,
І Гамлет у тривозі і метанні –
Лічили пульс юрмі і вірили юрмі.
Раніше губ, можливо, шепіт народився,
До існування древ – кружляв цей падолист,
І ті, у кому досвід наш відбився,
До нас прозріння наше набули.

8

І кленова зубчата лапа
З округлих кутів вигляда,
З пилку різнобарвного крапу
Мозаїка молода.

Є храми живі, як сумління –
Здогадка ця душу пече:
Ми – Айя-Софії склепіння –
З множинності пильних очей.

9

Кресляре, творитель пустелі,
Ти з ліній невтримних увесь,
Невже ці піски невеселі
Сильніші за вітер з небес? –
Не спинить мене й не засліпить
Юдейське його житіє –
Він досвід із лепету ліпить
І лепет із досвіду п'є...

10

З чумних, голкуватих бокалів
П'ємо ми примари причин,
Гачками торкаємось сталих,
Легких, наче смерть величин.
І там, де зчепились бірюльки,
Дитина, зітхнувши, мовчить,
І Всесвіт великий, як в люльці,
У вічності крихітній спить.

11

Виходжу із простору в мнимість,
В занедбаний сад величин,
Руйную умовну постійність
І самосвідомість причин.

І твій, нескінченість, підручник
Читаю я сам, без людей, –
Задачник в коріннях могучих,
Тайнопис цілющих ідей.

З Арсенія Тарковського (1907 – 1989)

* * *

От і літо пройшло,
на світанку розтало.
Вересневе тепло,
та його вже замало.

Все, що збутись могло, –
все збулось, все предстало,
прямо в руки лягло,
та мені все замало.

І добро те, і зло
на землі не пропало.
Наче сяйво росло,
та мені все замало.

Під могутнім крилом,
мене доля спасала.
Вщертъ, по вінця було
повноти, та замало.

Тиші дальньої тло
задзвеніло кристалом...
День промитий, як скло.
Та життя вже замало.

ЖИТТЯ, ЖИТТЯ

I

Передчуттю не вірю і в майбутнє
дивлюсь без страху я.
Отрутні голоси
мене не спинять. Смерть завше відсутня
на світі. Все безсмертне. Всі.
Не варта страху ні в юнацтві смерть,
ні в час, коли роки наповнять вщерть.
Є тільки дійсність й променевий сонм:
і тьма, і смерть відсутні в цілім світі.
Ми всі на березі. Я вибираю сіті,
коли іде безсмертя косяком.

II

Живіть у домі – і не рухне дім.
Я викликаю будь-яке століття,
ввійду у нього, й дім збудую в нім.
Тому зі мною поруч – ваші діти
й дружини ваші за одним столом,
а стіл оцей – і пращуру, й онуку:
прийдешнє наше робиться в цей час,
отож, коли я підіймаю руку, –
п'ять променів залишаться у вас.
Минуле всіх, як будівельним лісом,
ключицями своїми я скріпляв
і міряв час, як землемір – залізом,*
крізь час пройшов, неначе твердь здолав.

*землемірним ланцюгом

III

Я вік собі за зростом підбирав.
Ми йшли на південь, куряву над степом
здіймали. Коники між трав
струмили голосіння нам пророчі,
погибелі бажали нам натхненно.
І долю до сідла я приторочив;
я й дотепер в прийдешнім достеменно:
підводжусь, ніби хлопчик, у стременах.
Моє безсмертя – на землі, бо – дольне,
як зерна з родовідного стебла.
За міру тиші й божого тепла
віддав життя б до краплі – своєвольно,
та в Долі – ткацтво головна освіта:
з мого життя плете тканину світу.

* * *

Той жив і вмер, і та жила
й померла, і оті – стосилі
померли теж, і до могили
сусідня щільно прилягла.

Земля прозоріша од скла,
і видно в ній, кого убили
і хто є вбивця: наче зливи,
над ними струм добра і зла.

Поверх землі шугає тінь
пройдешніх в надра поколінь.
Їм не позбутися б ніколи

людського суду і докори,
якби самі ми не чекали,
незрозуміло звідки, кари.

Гаврило Державін
(1743–1816)

БОГ

О, Ти, чий простір вічно лине,
живий, як рух в речовині,
струм нерухомий, швидкоплинний,
час, хвилию на міліні.
В триєдності трьох лиць – безликий
і даний всесвіту вовіки!
Криниця щастя і тривоги,
наповнюєш світобудову,
мовчання, згорнуте у слово,
все це зовімо йменням: Бог.

Обміряти піски пустель,
морські безодні, силу вири
для розуму, в наш час, просте –
один Ти – без числа і міри.
Свідомості людської сила
жадала, та не зрозуміла
те, як тобою час струмить.
Весь світ охоплює чуттєвість,
коли зупинена миттєвість,
і вічність виміряє мить.

Все, що первинне і рухоме:
провалля, полум'я в грозу,
розкочення* глухого грому –
перетворив в свою красу.
Себе з себе, в собі, собою
створив, і спалахом двобою
в одному світлі два сплелись.
Вже діє променеве Слово,
як новий простір. Загадкове
Твоє творіння – твердь як вись.

Ланцюг створінь в собі кодуєш,
підживлюєш, по вінця – вщерть.
Та своєчасно лихом дуєш,
й даруєш, наче благо, смерть.
Як заметіль, чи хуртовина,
що перетворює за днину
промерзлу землю, чорний степ
в сліпучий коловертень світла,
так Ти, своїм зірковим вітром,
створив у космосі вертеп.

* (бути джерелом або носієм звуку,
що розходитьсь у просторі),

Потік зірок, їх там мільйони,
рушають в невідому путь.
Твої виконують закони,
самі ж не знають в чом їх суть.
І вогнисті оті лампади,
галактик сплющені громади,
туманностей бурхливе сяйво,
новонароджені світи –
суцільна темрява. Лиш Ти !
Перед Тобою світло зайве.

Краплина в океанській прірві
Тобі земна й небесна твердь.
Я бачу всевіт, наче з вирви,
не досягну його я вщертъ.
Ти ж – переповнений світами,
їх присмерками і світанням.
Свідомість наша не пізнала
прозорої Твоєї тьми –
не бачимо в ній світла ми.
Тебе збагнуть – життя замало.

Я є ніщо! Ти ж саявом сяєш,
величчям, безліччю чеснот;
в мені себе відображаєш,
як сонце у краплині вод.
Ніщо! Та все ж моє життя –
відбиток Божого буття.
Твоє провалля висоти –
то мій політ, моє паріння.
Я мислю. Я твоє творіння.
Якщо я є, то Єсмь і Ти.

– Ти Єсмь! – вигукує природа,
законами свого ества,
і розуму мого свобода
до ніг Твоїх, як та листва.
Я – всесвіту мала частина,
поміж століть – коротка днина.
Я болем й щастям наче швом,
творіння смертні і тілесні
і духів – янголів небесних –
єднаю всім своїм еством.

Зв'язок світів, повсюди сущих,
речовини живої зміст,
я – наче центр усіх живущих –
між небом і землею міст.
Все, все це – я: і цвіт, і тління,
громів травневих гуркотіння.
Я – цар, я – раб, черв'як, і – Бог!
Твоє осмислене творіння:
і плазування, і паріння,
початок світу й епілог.

Твоє творіння – Сотворитель!
Премудрості Твоєї твар.
Дарів давач – Ти, і цілитель,
душа душі моєї – цар!
З твоєї правди всі ми родом:
народ, як хвиля за народом.
Дав безкінечність і – кінець,
щоб дух мій в смертне одягався
і через смерть я повертався
в Твоє безсмертя – мій Отець.

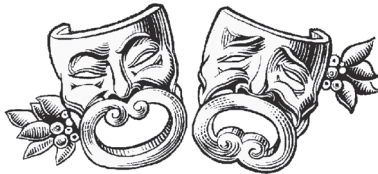
Ти нез'ясовний, незбагнений
ні думкою, ні почуттям.
Твій розпач і Твоє натхнення
наповнюють моє буття.
Не вимовить Тебе, твій світ –
мовчання вибух і – політ.
Ти – в мареві зіркових риз,
в разючій сяйві дивовиддя.
Ти, наче промені крізь віття
і райдуга від вдячних сліз.

1784

Ріка. В ній час – прозорий розчин,
в собі несе діла людей
в провалля, в безкінечність ночі,
де згасло їх буття, як день.
І навіть те, що зостається
у звуках ліри чи труби,
поглине вічність, й усміхнеться
царям, поетам і – тобі.

1816

Замість післямови

**Розмова про Медка
або Alter ego**

ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ

Розмова про Медка або Alter ego

Перед нами – вистава.

*Автор із самого початку оголосив –
Нотатки до вистави «Буття і порожнеча».*

Театр, а, може, кіно? Усе для вашої уяви. Хто режисер? І, оце дуже несподівано – режисер ти, шановний читачу. Нотатки – допоміжний текст, якщо хочете, – ремарки, а основний? Твоє життя, читачу, твоє життя, держава – прихований сценарій для кожного свій, та як це не парадоксально, для всіх – єдиний. І оцю єдність, неминучість загального руху і відкриття іншого простору, найграндіознішого – вглибину себе, досліджує автор.

Вистава з двох дій: перша – поезії самого автора, друга – переклади найближчих йому іншомовних поетів. Серед перекладених – видатні давньогрецькі філософи-поети, класики англійської літератури, італійський співець кохання й смерті, російські поети-мислителі. Багато з них уперше перекладаються українською, і не тому, що маловідомі, а тому, що перекласти їх майже неможливо, не осягнувши чи не знайшовши резонансної частоти з цими поетами, тобто це ще й герменевтичне дослідження.

Час, пережитий людиною, Мартін Гайдегер називає тимчасовістю, а якщо вглядатись очима поета – це щось недовговічне, минуще, швидкоплинне: перебіжне. Пое-

тичні епітети-ознаки внутрішнього часу, а оскільки він стає суб'єктивним, тобто розтинається роздумами, то перетворюється на філософську категорію.

У давньогрецькій мові *катηγορία* (категорія) буквально – «звинувачення», латинське *praedicamentum* – «оголошення». Це дуже дивно – конфлікт: з одного боку, людина, з іншого – буття, свідомість, матерія, простір, час. Філософська поезія – битва, драма, трагедія. Розуміння буття людиною і розуміння людини оточенням, включаючи і Бога.

Філософська поезія відкриває новий простір – хронософію, осягання часу і конфлікт з ним.

Поняття «хронософія» існує ще з античних часів, у парадоксах Геракліта і апоріях Зенона, темних глибинах Платона і сяючому новому небі першохристиянських апостолів. Та, може, найбільш шокує розкрила вона себе в Теорії відносності, точніше, у послідовників релятивізму – у розвідках «Теорії Всього».

У філософській поезії ХХ століття єдності часу і простору майже немає – через абстрактність, умовність часу. У культурології ще в середині минулого століття з'явилося революційне для світогляду поняття «хроно-топ» – напружений діалог між часом і простором у площині світобудови. У поезії Олександра Медка(у єдиному сюжеті-виставі) час – головний герой, він – миттєвість і вічність, тобто його іпостасі, рольові ігри трагедії – від убивці до жертви, від вічного руху до вічного спокою. І зовсім несподівано – оточення часом, як рікою, що несе до впадіння в порожнечу, і плин часу внутрішнього, який осягає безмежність!

Ця книга – подія в українській літературі (не тільки тому, що збірка одночасно творіння і літератури, і філософії). Книга безпрецедентних віршів – таїнство, у яке читач, неначе через портал, входить крізь слово – образ – змінений стан. Дійство перетворювання поетичної свідомості автора в енергію – Слово.

Буття речей Космосу, буття людини сканується випромінюванням душі поета, і те, що виникає – концентрація резонансу, зберігається, неначе в кульових блискавках – в образах – енергіях.

Того, хто відкриває нові стани внутрішнього простору і крізь них спостерігає світобудову, ми сприймаємо першовідкривачами, як Левенгука, винахідника мікроскопа, чи Галілея, батька телескопа. Коли ми зазираємо в їхні чарівні скельця, то зовсім не згадуємо винахідників приладів і методів, для нас головне те життя, яке ми відкриваємо для себе і людства. Ми бачимо те, що було невидимим.

Автор цієї збірки дає змогу побачити і відчути таїнство спілкування з Всесвітом:

*Сяйливе й непізнане щось.../
Назустріч з роси і туману –/
сліпий і безпомічний дощ.//*

Сліпий дощ і зливи ангельських суконь, злива святого Духа –

*Духа святого златаві вітрила./
Дух наче злива: з тіла – у простір,/*

Зустріч з Дивом:

*от і зустрілись дві зливи/
зі світла – злотаві, рясні.//*

Майже фізично відчутне сприйняття і розчинення в божественних енергіях :

*Коли в душі є змога спозирати/
і бачити, що не доступне оку,
зливається вона з отим потоком, /
першоджерельність, щоб в себе ввібрати.//*

Особливість авторського письма – точність формулювання вченого, для якого специфічна термінологія – не елітарна «пташина мова», а безвихідь розуміння:

*Є дивна точка біфуркації – /
розділення на два стовпи,
просто, як дерево акації, /
чи два шляхи в одній судьбі.//*

Медко, начеб на дотик відчуває те, що ми називаємо абстракцією, – мовчання самозгорнутого вічного:

*Воно живе, воно шепоче,
це сонмище простих речей,
і декламує, і пророчить/
німою мовою ночей.//*

*Потік з первісних, вічних смислів,
що просяться в мої слова,/*

*як сон, він сам себе обчислив,
немов суцільність часова.//*

Мовчання – самовіддана праця свідомості, нова мова, яка все розуміє і все висловлює:

мовчання згорнуте у слово,//

Матеріальна тканина неозвученого слова:

*А вся душа і, справді, з вічних тайн – /
прозора, наче Господа мовчання.//*

Це – нова поезія, і її незвичність, перш за все, у концентрації, щільності смислів на об'єм інформаційної одиниці, інколи від надмірності густоти виникає те, що в ядерній фізиці називається спонтанним випромінюванням.

*Як мислиться прозоро в час прозріння/
раптове розуміння – порожнеча... //*

Порожнеча – вмістилище, простір – хора, яка є дивною субстанцією – носієм пам'яті, і в цьому носії – новий перехід у сакральний простір – до підсвідомості свого народу, занурення в простір-зміст Світової Душі.

Несподівані асоціації з кінематографічними образами «Соляриса» Андрія Тарковського :

*Щось на зразок солярисових дій,
коли із підсвідомості, як з рани, /*

*матерія неказаних надій /
і отвори після цвяхів тригранних.//*

*До часу променіє – не болить, /
як невагомість у тяжінні – терпне./
Кінчається життя – коротка мить, /
а далі – нескінченності безсмертя. //*

Але зовсім інше, ніж бачення канського лауреата: «матерія неказаних надій». Свідомість, болюче жертовне переживання, перетікання простору віри крізь голгофські отвори розп'ятого Христа. І нескінченність має кілька рівнів (біфуркація): безмежжя пекла і безкрай блаженства проникнення у свідомість Бога.

Передчуття чи, може, й свідчення потрясіння зустрічі:

*Речей, світів протяглий розчин, /
зникає світла й тьми різниця./
Все ближче й ближче Божі очі. /
Провалля. Отвори. Зіниці. //*

Незвичність – можливо, це головна характеристика поезій Медка, незвичність і несподіваність! Але його вірші ніякою мірою не належать до сучасного протягу в мистецтві – постмодерну, скоріше це стиль, який базується на філософських традиціях антики, тобто працює над майбутнім.

Входження в медківську поезію – якесь дивне фізичне явище. Його слово – не знак, не оголений біт, а, швидше, провісник змісту, енергія з допомогою якої у

свідомості чи підсвідомості читача виникає можливість польоту – розуміння, проникнення в сферу розуму. Ми, люди, – це мисляча матерія. Наш мозок – своєрідний комп'ютер, та все ж у нас є зв'язок з Богом, і ми наповненні його Духом, як вітрила, пливемо у вселенському просторі вічності, та є і статичні вітрила – старі рипливі вітряки.

*Видовище буденне: шар клітин /
і струми поміж ними нелінійні –/
це мисляча матерія, а втім,
скоріш, носій для пам'яті невідомий.//*

*А думка – якась подія польова:/
чи плугатар, чи хвиля, ґрунту повна,
неначебто все з'єднують слова,
та Все, що поміж ними – невимовне.//*

*А Все – Єдине, неподільне, як/
повітря, що насичене вітрами./
І щось белькоче жорнами вітряк/
хитаються й скриплять небесні брами.//*

Трагічність людського життя – багато з нас так і не зрозуміли, що таке Єдине, що таке думка. Образ небесних брам, що хитаються. Ворота в рай – скриплять. Самотність від розуму чи віку? Усе перемелеться – борошно буде, тобто порох – прах. Скрипить старий вітряк... А де ж думка, і що таке думка? Це те, з чого:

*Від помислів вирує рух матерій – /
з енергій думки творяться світи.//*

Чи парменідівське в перекладі – розумінні Медка

«Мисль – це процес, має назву – надмірність»...

або

*великий океан на ймення – мисль, /
а мислення – глибин прозорий струмінь./*

і мислення трударя:

*А мисль – якась подія польова:/
чи плугатар, чи хвиля, ґрунту повна./*

Так ми є мисляча матерія чи мислителі? Комп'ютери чи програмісти?

Трагедійна лірика – основний жанр медківських поезій. Трагедія нерозуміння себе, інших: суспільства, держави, законів світобудови. Рівнозначність болю за свою батьківщину та планету – його сприйняття дійсності, тому біль поета – планетарний.

Кричущий, один із найпронизливіших, мабуть, у всій сучасній українській поезії віршів:

*Голос. Слово. Відчуття вини. /
Грудень. Скло калюж. Метаморфози./
Агрегатний стан речовини:/
річка зупинилася – морози. //*

*Неминучість. Розуміння змін. /
Випадковість грається з судьбою./
Невимовність суті – навзамін /
порожнеча – дірка у гобой. //*

*Снів його – нервовість й забуття,
безсюжетна і печальна повість. /
Холод. Від самотності – виття, /
і порожня як тяжіння совість. //*

Зовсім нові образи, у кого ви чули хоч би натяк на гравітаційну тяжкість, а себто падіння з прискоренням у простір совісті, і саме це нефізичне поняття (совість) раптово набуває рис надщільності – вже тілесно болюче і нестримне.

Сюрреалізм, у якому ретельно виписуються деталі, але йдеться про якусь інше розуміння дійсності :

*Рідина, переміщення часу /
і провал недобачених снів./
Рух і сила відсутньої маси/
і не знайдених розумом слів.//*

*Невагомості риб'ячі чари:/
не нап'єшся – легка рідина./
Підсвідомості яв, чи примари –/
річка часу немає дна.//*

*Все впадає у рухлу пустелю/
у нестримність, невпинність різку./
Божа хата – долівка і стеля,/
поміж ними – замети піску.//*

Це знову натяк на іншу геометрію світоустрою: хто сильніший – порядок, світова гармонія чи хаос, який поглинає свідомість, і що зберігають ці замети піску? Пам'ять про божественний устрій?

Одна з найкращих поезій збірки «Ніч дивиться з потьмарених глибин». Думаю, що цей вірш стане класикою хронософської поезії.

По-перше: виразити словами зустріч людської свідомості з часом-простором – надзвичайно складне завдання. Кінематографічність рішення – різні плани показу, напливи і наїзди, монтаж руху, зміна напрямків, тобто кутів зору.

По-друге: звернення до ідеї голограмного всесвіту, однієї з несподіваних і красивих фізичних теорій.

Третьє: фізичне відчуття того, що не має чуттєвих проявів: злиття з Всесвітом, взаємопроникнення свідомості поета і Космосу, поєднання духовного з фізичним, тобто виникнення нового способу дослідження навколишнього і внутрішнього простору одномоментно, незважаючи на різні швидкості течії часу в різних середовищах.

І, неймовірно: бачення часу як субстанції, яка має свій вік, розвивається. Оце – «мілководдя молодого часу» – входження, майже тактильне сприйняття неіснуючого фізіологічного стану. І згадка найпарадоксальнішого давньогрецького філософа як вказівка на свої витоки, походження.

*Ніч дивиться з потьмарених глибин,
як з підсвідомості виходить їй назустріч/
перебіг часу чи простіше – плин:
зірковий рух – небесний світоустрій.//*

*І весь цей безмір, весь космічний струм/
Впадає в мене, наче небо в море,
в мій роздум, в простір голограмних дум,
як погляд у духовну сутність зору.//*

*Сіяння і туманні відбиття, /
на мілководді молодого часу, /
і грається на березі дитя* –/
мій пращур і нащадок мій одразу.//*

Олександр Медко вперше звертається до творчості одного з Отців християнської церкви (5-6 століття) автора «*Corpus Areopagiticum*», трактату «Про божественні імена» – Діонісія Ареопагіта. Одна з найзагадковіших постатей початку християнської епохи, містик, святий, який висловив те, що непосильне для людської мови. І оцей стан розуміння божественних тайн відбивається у вірші. Занурення в глибини мороку і зустріч із божественним сьйвом:

*«Дані Всевишнім вуста/
в сяючий розум занури». /
Мова без слів – образи стиглі, ясні. /
Мова як мури (й водночас позбавлення мурів): /
з світла дощі – /
золотаві, безтямні, рясні. /*

І знову несподіване закінчення вірша – поєднання метафізичних, містичних роздумів, що витікають з ареопагітівських просвітлень, із світоглядом сучасних провідних фізиків, і медківське, ні на що не схоже свідчення:

*Боже, спаси! Вже придивляється /
чорним проваллям стежка до Тебе, /*

*«Вічність – дитя, що грається...» Геракліт

*і несказанність – мова безмовна Твоя./
Нам німувати віки, аж до згорнення неба, /
доки проникнення в сутність /
вразить як блискавки трепіт – це я?/*

Майже крик-прозріння, здивування множинності світів і об'єднання їх у людині – у поетові:

*Боже, це – я: порожнеча, що вміщує Космос/
і зустріч з Тобою;/
жовтень пречистий і осінь прозору/
оповиваю і розчиняю, як сни./
Дві чорні хмари – передування двобою./
Господи, от і зустрілись дві зливи/
зі світла – злотаві, рясні./*

Грандіозне світопредставлення, але це не апокаліптичне руйнування і катаклізми на кшталт тютчевського:

*Коли проб'є останній час природи,/
і стрій частин зруйнується земних:/
всю зрине – все поглинуть чорні води,/
і Божий лик відіб'ється у них! //*

(переклад О. Медка)

Нове приголомшливе дійство – феєрія, чорне – Божественний морок за Діонісієм і чорне – матеріальне, людське земне, зближаються, і замість двобою – блискавок і громів, перетворювання в зливи зі світла – сліпі дощі, але сліпі, тому що бачать не очима, а духовним зо-

ром, тому що від сяяння виникає засліплення, і тільки на дотик, огортанням один одного – з'єднуються світи!

Вражаюче зображення людської душі як перетворювача космічного і земного. Поет бачить дрібні хвилі на злегка сколиханій поверхні – площині ближнього шару космосу. Ви чуєте – бачить!

*А там в душі – ой, брате, не питай./
У брижах космос – коників сюрчання. /
А вся душа, і справді, з вічних тайн – /
прозора, наче Господа мовчання.//*

І якась фантастична візуалізація: ми бачимо звуки, які перетворюються в мелодії, а далі – об'єднуються в собори, і ці звукові повітряні храми височать над островам, над Хортицею, і склепіння їх – пружнасті, палаючі вечори, що досягають космосу:

*Над Хортицею хор – мелодії порив:/
спів цвіркунів і коників зелених./
Собори звуків острів сотворив/
попід пружким склепінням вечорів –/
осяйних золотом, та вслід – червлених.//*

Молитва, яку ще не чула і наша земля, і наш народ. Україна, Хортиця бачаться поету наріжним каменем Божого Всесвіту – тобто духовною основою планети:

*Храни Вкраїну, Господи, храни,/
як восени Покрови струм небесний,/
цю благодать, неначе в жовтні – весни.../*

*Вже зір духовний бачить – Божий Всесвіт/
спирається на хортицький граніт.//*

Так незвично, але логічно зв'язуються космічні і земні перевтілювання: Слово і Плоть, Всесвіт і Україна!

Цикл «Credo quia absurdum», «Вірую, тому що безглуздо»

Символ середньовічної схоластики, яку часто наводять як коментар до чиєїсь переконаності в чомусь. Прихильність догмам. Хоча догма – не зовсім те, що ми сприймаємо з тлумачних словників. Догма, на відміну від керігми, – це не сліпе слідування формулі релігійного вчення, яке відбувається на підвалинах Святого Письма, а внутрішнє, глибинне пізнання змісту біблійних істин, тобто – переживання їх. Спочатку пропусти крізь серце, і якщо твоє почуття збігається з каноном, тоді це і є догматичний підхід.

«Вірую, тому що безглуздо».

У Медка цей вислів має відношення до долі Батьківщини. «Ще не вмерла України, ні слава, ні воля...» – перші слова державного гімну. Незважаючи на всі катаклізми, супроти логіки, супроти всіх обставин поет вірить у життя, славу і волю своєї країни. Хоча зовсім нові філософські категорії висуваються автором у розумінні вітчизни. Він свою отчину назве істиною:

*Все може бути істиною, все!
Це ява*, що стоїть перед очима,
твердиня віри, урвище пусте /
отчина,** видноколо за плечима.//*

Истина – Батьківщина несподіване формальне відкриття, хоча для багатьох це завжди було зрозуміло на рівні підсвідомості. Розвиток цієї думки – поєднання духовних цінностей не тільки із землею, де вони народилися, а і з системою «влада-громадяни»:

*вітчизна – то такий собі процес,
в якому совість є критерій міри.//*

Відносини громадян і держави завжди будувалися на імперських зазіханнях влади, на страху перед владою. Розуміння, що, перш за все, особиста моральність створює моральність батьківщини – наслідок Революції Гідності. А верхівка відносин поміж людьми – просте християнське прощення:

*Та навіть у страшні, скрутні часи/
прийми її, разючі серце, болі. /
Прости її, прошу тебе, прости – /
як раб сліпий, і як володар доли.//*

Україна в серці – мабуть, найбільш застарілий штамп із радянських часів, але погляньте, як несподівано майстер переосмислює відомі слова:

*Та вам не знищити народ, бо ж – Україна в серці,
і з нею, в паростях нових, нащадки проростуть, /
відродять мову й молитви і Божий струм у персах,
й осяйну, наче літній дощ, свою духовну суть.//*

Та все ж трагедії – тло сьогодення, страшне дійство відбувається щодобово в суспільстві й свідомості. За

все треба платити, і неминучість відповідальності перед народом і Богом порівнюється з невідворотністю Страшного суду.

*Небесне місто – синє й золоте, /
квітують соняхи. Чекання суті. /
З чого сміється дитячко оте, /
напередодні вже Страшного суду?//*

Ще одна дивовижна риса творчості – постійний аналіз становлення національної свідомості на підвалинах духовної зрілості. Не буває богоугодної державності без права, яке не вибудовується на внутрішньому законі – совісті. Вічний конфлікт поміж Царством і царством – ознака розвитку і ознака деградації. Замість фанфар і гучних реляцій поет просить віднайти в собі, як під приладами дефектоскопії, – вади, пороки:

*Тож, буде царство Твоє, а царство – /
воно вже є, жорстоке і брудне: /
раби, холопи, виродки з дворянства; /
жовто-блакитне, чорне і руде.//
Тож буде Дух, а поки – речовинність: /
метал презирливий і слава покупна, /
провина й бунт, покора і повинність – /
гріху водойма, що не має дна.//
Нам сповіді пронизливі писати, /
щоб дихання спинялось, як від астм... /
Ми ж – роздаєм про зрілість атестати, /
й видаємо злотаві книги царств.//*

Крадіжки і тотальна корупція, блюзнірство і деградація, сепаратизм і віровідступництво на тлі ганебної гібридної війни – страшні риси сьогодення. Кінцівка циклу доходить до вищої напруги – крику, благання про допомогу і зневіри в Божій справедливості:

*Боже, що коїться? Боже, спаси! /
Наче останні вселенські часи. //
Все на продажу, стрімке божевілля – /
воля без Бога – безмежне дозвілля.//*

І знову парадоксальне, амбівалентне сприйняття вітчизни:

*Це неможливо – квітує руїна. /
Вільна, як смерть, підневільна країна.//*

Найвища віра, то – сліпа віра, коли фізичний зір перетворюється в духовний, і тоді, у якій би темряві не перебувала людина, вона бачить.

Прозріння – раптове бачення того, що раніше не помічалось, хоча було на видноті. А якщо бачить одна людина, а решта не помічають, – пророцтво. Безглуздість – це коли відсутній сенс, довід, раціональність, розуміння. Безглуздість – це те, що не є результатом обмірковування, що виникає з фанатичної сліпої віри, з жертвовності і любові.

*Перемоги? Все – болі і щем. /
Прірва поруч, і в небі так пусто... /
Ні, не вмерла, не вмерла ще, /
свято вірую, бо безглуздо. //*

Розмова про Медка або Alter ego.

Alter ego – «друге я» в перекладі з латини. Воно – «друге я», складається з нашої віри, переконань, страхів, бажань, сумнівів, але, мабуть, найголовніше, це якийсь голос, що веде нас по життю і без слів і роз'яснень вказує на добро і зло. Тобто, як писав геніальний філософ ХХ сторіччя Мераб Мамардашвілі – головна тайна буття – совість. У багатьох мовах «свідомість» (здоровий глузд) і «совість» походять від спільного кореня. До речі, Медко в перекладі монологу Гамлета використовує (і це, мабуть, уперше) одночасно два значення і цим досягає вбивчого парадоксу:

*Здоровий глузд з нас робить легкодушів, /
а совість прирікає на вагання./*

Совість – нічим не мотивована, тобто її поява не обґрунтована буттям. Може тому і назва медківської вистави «Буття і порожнеча». І ще, совість – позачасова, вона не пов'язана з часом, вона – вічна. Хронософія, або медитація над часом, вивертається як сингулярна точка у Великий вибух – Совість!

Є ще одне значення Alter ego: кожний пересічний – наше «друге я», наша інша іпостась, і тому в кожного читача цієї книги є «друге я» – автор цієї збірки – поет Олександр Медко.

Oleksandra Murin
Berlin, 2016

ЗМІСТ:

Частина перша	3
Чи промисел Божий, чи пастка.....	4
Воно живе, воно шепоче.....	5
А мислення – такий собі процес.....	6
Рідина, переміщення часу.....	8
І все. Наче в світло одягся.....	9
Од першої до крайньої зорі... ..	10
На розі розуміння, на порозі.....	11
І щоб побачити будівлю однуку... ..	12
Це – я, це – кров моя, а ось – безсмертне слово... ..	13
Трійця.	14
Дані Всевишнім вуста... ..	16
Все виникає на час, а гине навкі.....	18
Коли в душі є змога спозирати... ..	19
Серпень п’є сузір’я Лева... ..	20
Реальність внутрішнього часу.....	21
Перетин – назва нашого буття... ..	22
Так це і є безмежжя – пар землі... ..	23
Все поглинає безперервність.....	24
Видовище буденне: шар клітин.....	25
Голос. Слово. Відчуття вини... ..	26
Шестикутні восковані діри... ..	27
Ніч дивиться з потьмарених глибин.....	28
Над Хортицею хор – мелодії порив... ..	29
Все може бути істиною, все!.....	30

З неспинених ліній пустеля... ..	31
Вікно у інший світ – сліпий багатокутник... ..	32
Беззахисна моя душа – останнє, крайнє коло... ..	33
«Жнива багато, а женців замало»... ..	34
Та, може, Господь допоможе... ..	36
Нова земля й новітні небеса... ..	37
Бог усамітнися. Німує самота... ..	38
Є дивна точка біфуркації... ..	39
Тож буде царство Твоє, а царство... ..	40
Боже, що коїться? Боже, спаси!... ..	41
Ми всі блаженні, бо ганьба – наш дім... ..	42
Ні, не вмерла, не вмерла ще... ..	43
Перший сніг, мов справжній дух... ..	44
Є послідовне бачення речей... ..	46
Крок за кроком, рік за роком... ..	47
Якщо іти, то звісно, до кінця... ..	48
Частина друга	49
Ксенофан Колофонський	
Сімпосій	50
Парменід	
Про природу... ..	52
Вільям Шекспір	
Монолог Гамлета	58
Джон Донн	
Прощання, що забороняє сум	60
Франческо Петрарка	
Сонет СССІ (301)	62
Сонет СССХІ (311)... ..	63
Сонет LXI (61)	64
Сонет СССХІХ (319)	65

Сонет CCCLXIV 364.....	66
СССXXXII (332) сестина.....	67
Хорхе Луїс Борхес	
Тайнопис.....	71
Сотворитель.....	72
Франческо Петрарка	
Сон.....	74
Зінаїда Міркіна	
Коли б ми додивились до кінця... ..	75
Космічні терези. Дві шальки бачу я.....	76
З Осипа Мандельштама	
Безсоння. Ніч. Гомер. Вітрильна плоть туга	77
Сестри – тяжкість і ніжність, однакові ваші прикмети.....	78
Ніколи ваш не був. І вам я не сучасник... ..	79
Октави.....	80
З Арсенія Тарковського	
От і літо пройшло.....	86
Життя, життя.....	87
Той жив і вмер, і та жила... ..	90
Гаврило Державін	
Бог.....	91
Ріка. В ній час – прозорий розчин.....	96
Замість післямови	
Розмова про Медка або Alter ego	97

Літературно-художнє видання
Медко Олександр Олексійович

БУТТЯ І ПОРОЖНЕЧА

Нотатки до вистави

Збірка віршів

Літературне редагування

Ольга Стадніченко

Олександр Лазутін

Коректура

Ольга Стадніченко

Художнє оформлення

Тарас Чабаненко

Технічне редагування

Лариса Рябоконт

Верстання

Людмила Харламова

Формат 70x100/32. Папір офсетний. Гарнітура Minion Pro.

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 9,67

Видавництво «Дике Поле»

Україна, Запоріжжя, вул. Троїцька, 31-А

Тел.: (061) 213-75-05, 213-75-05

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

33 № 004 від 23.08.2001 р.

Пишіть нам dikoepole.zp@gmail.com

Сайт видавництва www.dikoepole.zp.ua

Медко О. О.

М42 Буття і порожнеча: Нотатки до вистави. –
Запоріжжя: Дике Поле, 2016. – 120 с.

ISBN 978-617-7433-01-8

Книга запорізького поета Олександра Медка, який стрімко увірвався в сучасну українську літературу – непересічна подія для читача. Якщо його перша збірка «Хора» про війну на сході України – хроніки і роздуми свідка цих подій, то друга – глибинне філософське осмислення нашого з вами буття.

У поезії Олександра Медка час – головний герой, він – миттевість і вічність, його іпостасі – від убивці до жертви, від вічного руху до вічного спокою. І зовсім несподівано – впадіння в порожнечу, в плин часу внутрішнього, який осягає безмежність.

Книга побудована як вистава з двох дій: перша – поезії самого автора, друга – переклади найближчих йому іншомовних поетів.

ISBN 978-617-7433-01-8

УДК 908(477.64)
ББК 63.3(4Укр-43п)я9